

เอกลักษณ์ของวัฒนธรรมชาวไทยพวนที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวในชุมชน อำเภอปากพลี จังหวัดนราธยา

The Cultural Uniqueness of Tai Puan Influencing Local Tourism at Pak Phi, Nakhonnayok

ปัญญาดา นาดี
Panyada Nadee

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย
Faculty of Liberal Arts, Eastern Asia University

บทคัดย่อ

กระแสการท่องเที่ยวในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยววิถีชุมชน การเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น ประเทศไทย มีทรัพยากรทางวัฒนธรรมหลากหลายที่สั่งสมกันมารุ่นต่อรุ่น ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมไทยแท้ดั้งเดิม วัฒนธรรมของชาวกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้ามาอยู่เมืองไทยตั้งแต่อดีต ซึ่งล้วนแต่มีความน่าสนใจและควรสืบสานไว้ โดยเฉพาะวัฒนธรรมของชาวไทยพวน ที่มีการอพยพเข้ามายังพวนแขวงเชียงของ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทั้งนี้ ผู้ศึกษาสนใจพื้นที่จังหวัดนราธยา เนื่องจากชาวไทยพวนของจังหวัดนราธยาเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง แพร่ถิ่นชีวิต มีการเปลี่ยนแปลงไปและกำลังสูญหาย แต่ยังคงมีหน่วยงานต่างๆ เข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนให้รักษาไว้ซึ่งชาวไทยพวน อำเภอปากพลี จังหวัดนราธยา มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์หลายด้าน เช่น วิถีชีวิตความเป็นอยู่ การแต่งกาย ภาษา อาหาร ประเพณี โดยที่ชาวไทยพวนจะมีความเชื่อเรื่องฟ้า และนับถือศาสนาพุทธ ทำให้วัดเป็นศูนย์กลาง และเป็นศูนย์รวม ของชาวไทยพวน เมื่อมีประเพณี หรือเทศกาลที่สำคัญก็มักทำในวัดที่ทำให้วัดในชุมชนไทยพวนเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ที่มีความสำคัญที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาระลึกเรียนรู้วัฒนธรรม หรือวิถีชีวิตของชาวไทยพวน ประกอบด้วย วัดฝั่งคลอง มีการจัดทำพิธีภัณฑ์พื้นบ้านที่รวบรวมเรื่องราวของชาวไทยพวนไว้ให้เยาวชนหรือผู้คนทั่วไปมาศึกษา วัดปุทุมงามวาส มีการสาธิตการทำอาหารของไทยพวน เช่น ข้าวกระยาعق และสาธิตการทำผ้าที่ชาวไทยพวนนิยมห่อผ้าใช้เองในอดีต และ มีการพัฒนารูปแบบใหม่ทันสมัยและเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดนราธยา คือ ดอกสูพรรณิกา วัดเก่าหวย สาธิตการทำอาหารของชาวไทยพวน นอกจากนี้ยังสามารถเข้าไปลักษณะพระพุทธรูปที่หล่อขึ้นในวัด

คำสำคัญ: เอกลักษณ์, ชาวไทยพวน, วัฒนธรรม

Abstract

The popularity of tourism is increasingly greater and the community participation in tourism activities as well as learning cultural concepts has played as important roles nowadays. Thailand is one of the significant sites where multi-cultural resources have been developed. The exquisite culture which has been developed by both Thai people and ethnic groups is worth preserving especially Thai Phuan culture. The researcher has been interested in studying and conducting the study in the area of Nakornnayok province. The Thai Phuan people living in Nakornnayok

province have been considered firm community, yet the folkways have been changed and abandoned; consequently, government agencies and state enterprises have encountered and maintained such a weakened community. The Thai Phun people in Pak Plee, Nakornnayok province, have prime identity in many aspects, such as, ways of life, costumes, language, food custom and traditions. The Thai Phun people originally have spiritual beliefs and they are Buddhist; as a result, temples are their dominant center. When traditional activities are held in the communities, the temples have been tourism attractions where tourists can access to learn their custom and their ways of life. For instance, Wat Fang Klong provides folks museums in which the Thai Phuan history was collected for studying. Wat Phatum Wongsawat is the site in which Thai Phuan cuisine and weaving are demonstrated. The Thai Phun people have been famous for magnificent weaving. Supannikar flower pattern is woven as the symbol of Nakornnayok province. The last temple is Wat Koh Wai where people can worship sacred Buddha images.

Keywords: uniqueness, Tai Puan, cultura

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงสังคมในปัจจุบันมีความตระหนักถึงความสำคัญของศิลปวัฒนธรรม เทศกาลรวมถึงมรดกทางวัฒนธรรมพื้นบ้านมากขึ้นทั้งนี้ปัจจุบันกระแสการตื่นตัวต่อวัฒนธรรมประกอนกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของในแต่ละพื้นที่เป็นจุดกำเนิดของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมดังจะเห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้กลายเป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในต่างประเทศโดยเฉพาะในยุโรปอีกทั้งประเทศไทยอีกด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทยเป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไปสำหรับประเทศไทยแล้ว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไปสำหรับประเทศไทยแล้ว การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่สร้างรายได้และ การจ้างงานให้กับประเทศไทยเป็นอย่างมากอย่างไรก็ต้องมีกระบวนการและการเปลี่ยนแปลงตามตลาดท่องเที่ยวที่สูงขึ้นกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงได้รับความสนใจเพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยว และมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และได้มีการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมสืบทอดเนื่องมาเป็นเวลานาน ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีมรดกทางวัฒนธรรมหลากหลายตั้งแต่อดีกจนถึงปัจจุบันโดยการสั่งสมมาจากรุ่น

สู่รุ่นและวัฒนธรรมต่างๆ ก็ยังคงยึดถือกันในท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นความคิดความเชื่อ การแต่งกายภาษาที่ชาวบ้านเครื่องใช้บ้านสิ่งได้ถ่ายทอดออกมาร เป็นลักษณะของภูมิปัญญา (สายยันต์) พระภูมิจิตร์ (2550) ให้ความเห็นว่าภูมิปัญญานี้ เป็นระบบวัฒนธรรมและเป็นทรัพยากรวัฒนธรรมเนื่องจากภูมิปัญญาหมายถึง ระบบความรู้ ความเชื่อ ความสามารถทางพุทธกรรม หรือทักษะในการแก้ไขปัญหาของมนุษย์ ในการจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ด้วยกัน ทั้งในระดับปัจเจกับปัจเจก ระดับกลุ่มกับกลุ่ม ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ให้อยู่ในสภาพะสมดุลเป็นปกติอยู่เสมอ นอกจากมีวัฒนธรรมที่เป็นมรดกของตนเองแล้วยังมีความหลากหลายของวัฒนธรรม และชาติพันธุ์ ที่มาอาศัยอยู่ตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ เช่น ชาวไทยพวน หรือลาวพวน เมื่อเข้ามาอยู่ก็มีการสืบสานวัฒนธรรมของตนเองและสืบทอดต่อภัณฑ์รุ่นต่อรุ่น ชาวไทยพวน ก็อ กลุ่มคนที่สืบทอดเชื้อสายมาจากคนพวนที่บรรพชนได้อพยพมาจากเมืองพวนแห่งเชียงخวาง ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมืองพวนอยู่ทางตะวันออกของหลวงพระบาง ทิศเหนือของเวียงจันทน์ ติดกับประเทศไทยเช่นกัน เมืองพวนเป็นเมืองโบราณเก่าแก่สร้างขึ้นโดยเจ็ดเจ่อง ซึ่งเป็นโครงสร้างที่ 7 ไปสร้างเมืองต่างๆ บุนลอ ໂອຮສອງໂຕໄປສ້າງຈວາ หรือหลวงพระบาง ส่วนคนสุดท้องคือบุนเจ็ดเจ่อง ได้ไปสร้างเมืองพวน หรือเชียงขวางปัจจุบัน ด้วยเหตุการณ์

ความไม่สงบของบ้านเมืองและอีกหลายปัจจัยที่ทำให้คนพวนทิ้งภูมิภาคต้อนและอพยพเข้ามาอาศัยบนแผ่นดินไทยหารายร落 ก็ตั้งแต่ยุคต้นรัตนโกสินทร์ พระมหากรุณาธิคุณไทยทรงกำหนดพื้นที่ให้ชาวพวนตั้งถิ่นฐานตามพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศเท่าที่สำรวจพบในปัจจุบันและเป็นมาตรฐานของชนรرمไทยพวนแห่งประเทศไทยจำนวน 20 จังหวัด ได้แก่ น่าน แพร่ สุโขทัย อุตรดิตถ์ เชียงราย สิงหนคร ลพบุรี สาระบุรี ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา นครนายก อุตรธานี หนองคาย เพชรบุรี อุบลราชธานี พิจิตร สุพรรณบุรี เลย เพชรบูรณ์ และนครสวรรค์ (ยพิน เจริญมงคล, 2556)

การอพยพของพวกรวนหรือชาวพวนมีการอพยพเข้ามาหลายครั้งด้วยกัน ตามหลักฐานที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์ที่เชื่อกรรมพระยาคำร่างราชานุภาพ ได้อธิบายไว้ว่า ครั้งที่ 1 ปลายสมัยกรุงธนบุรี พ.ศ. 2322 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เมื่อดำรงพระยศเป็นสมเด็จเจ้าพระยามหาภัตtriyศkiได้ยกทัพไปดีเมืองเวียงจันทน์และหัวเมืองทั้งหลายกวาดต้อนชาวเวียงจันทน์ หลวงพระบางซึ่งอาจเลยไปถึงเมืองเชียงขวางด้วย การกดต้อนผู้คนเข้ามาสู่ประเทศไทยหรือประเทศไทยจึงมีการนำชาวลาวพวนลงมาด้วย นอกจากนี้ชาวพวนที่อาศัยอยู่ไกลกับบริเวณเวียงจันทน์ก็มีการกดต้อน ในครั้งนี้ได้ให้ผู้อพยพทั้งหมดตั้งถิ่นฐานในบริเวณหัวเมืองชั้นใน คือ สารบุรีนครนายก ฉะเชิงเทรา ครั้งที่ 2 เหตุการณ์กบฏเจ้าอนุวงศ์แห่งเมืองเวียงจันทน์ใน พ.ศ. 2371-2372 ซึ่งกรมพระราชวังบวรมหาศักดิพลเสพย์ ในพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นแม่ทัพใหญ่ มีเจ้าพระยาราชสุภาวดี คุณกองกำลังสำคัญเข้าตีเมืองเวียงจันทน์ และเพาทำลายเมืองเวียงจันทน์จนลินชาตก พร้อมทั้งกดต้อนครัวชาวลงมาเป็นจำนวนมาก ครั้งที่ 3 เกิดศึกพวกร่อ เป็นยุคสมัยที่ฝรั่งเศสเข้าครอบครองอินโดจีน ฝ่ายไทยคาดคะเนแล้วว่าฝรั่งเศสจะต้องเข้ายึดครองอินโดจีนทั้งหมด จึงทำการกดต้อนผู้คนในแคว้นสิบสองจังหวัด หัวพันทั้งห้าทั้งหมดซึ่งมีคนหลายชาติพันธุ์รวมถึงพวกรวนด้วยการอพยพลงมาครั้งนี้ประชากรส่วนใหญ่เป็นพวกรวน จึงได้มีการจัดตั้งมณฑลชาวพวน และเรียกชาวพวนว่า ชาวไทยพวน (ลาวพวน) คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ,

ເນືອຫາ

“อำเภอปากพลี จังหวัดนราธิวาส” ได้รับการจัดตั้ง เมื่อปี พ.ศ. 2436 เดิมชื่อ “อำเภอปูงไร่” ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2448 เป็นปีที่เป็น “อำเภอหนองโพธิ์” และในปีเดียวกัน ได้ย้ายมาอยู่ที่บ้านท่าแดง ตำบลปากพลี และเปลี่ยนชื่อเป็น “อำเภอขาใหญ่” เพราะท้องที่ของอำเภอได้ครอบคลุมถึงบริเวณเขาใหญ่ ในปีพ.ศ.2452 เปลี่ยนชื่อเป็น “อำเภอปากพลี” ในปัจจุบัน คำว่า “ปากพลี” นั้น ว่ากันว่าสมัยโบราณชาวบ้านส่วนใหญ่สัญจรโดยทางเรือ ในฤดูน้ำหลาก จะไหลแรงและหมุนวน ทำให้ผู้คนที่สัญจรได้รับอันตราย บางคนถึงกับเสียชีวิตดังนั้น ชาวบ้านจึงร่วมกันสร้างศาลขึ้น เพื่อ “พลีกรรม” ซึ่งเป็นการทำบุญเช่นสรวงเทวดา จึงเรียกชื่อคลองนี้ว่า “คลองปากพลี” และ คำว่า “อำเภอปากพลี” จึงเป็นชื่อทางราชการ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา อำเภอปากพลี แบ่งออกเป็น 7 ตำบล ได้แก่ ตำบลเกะหวย ตำบลท่าเรือ ตำบลหนองแสง ตำบลโคกกรวด และตำบลนาหินลาด การอพยพเข้ามานองคุณไทยพวนในอำเภอปากพลี มี 2 ข้อสันนิษฐาน ประการแรกใน พ.ศ.2322 สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชโปรดฯให้สมเด็จเจ้าพระยา มหาຍศรีศักดิ์ไปปราบกบฏที่เวียงจันทน์มีชัยชนะจึงได้ กวาดต้อนผู้คนจำนวนมากซึ่งรวมถึงชาวลาวและชาวพวน จากเมืองจำหนែโนในจังหวัดนราธิวาสมีไทยพวนพากหนึ่ง ซึ่งมีถิ่นเดิมที่บ้านโกลัง บ้านเมียง บ้านหนองวัว บ้านนาคา เห็นว่าบริเวณลุ่มน้ำของคลองท่าแดงในปัจจุบัน หมายแก่ การตั้งหลักแหล่งทำมาหากิน จึงรวมตัวกันแล้วตั้งชื่อบ้านว่า “บ้านท่าแดง” ในคราวที่อพยพมาครั้งนั้นมีพระภิกษุรูปหนึ่ง ชื่อหลวงพ่อภาร ซึ่งเป็นทันบุญของชาวไทยพวน เป็นผู้นำ บ้านอพยพและได้อัญเชิญพระศรีอาริย์ซึ่งหล่อด้วยทอง สัมฤทธิ์มาด้วยชาวไทยพวนจึงได้ช่วยกันสร้างวัดและตั้งชื่อ ตามหมู่บ้านว่า “วัดท่าแดง” ประการที่สอง สืบคันจากหลักฐานของกองวิชาประวัติศาสตร์ โรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า (จ.ป.ร.) กล่าวว่ามีการอพยพ 2 ระยะ ระยะที่หนึ่ง ในสมัยชนบุรี พ.ศ.2322 กวาดต้อนอาลาเวียง และอาลาหัวเมืองฟากใบงตะวันออกมาไว้ที่น่านราธิวาสทั้ง สะระบุรี ลพบุรี ยะเซิงเกราะราชบุรี จันทบุรี ส่วนระยะที่สอง เกิดขึ้นหลังกบฏเจ้าอนุวงศ์แห่งเมืองเวียงจันทน์ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาธรรมานเป็นแม่ทัพยกทัพไปปัจจุบันได้กองทัพพูลวนที่เข้ามาตั้งที่

เขตเมืองพานหัวพันทั้งห้าทั้งหาก เพื่อจัดการกับภัยวนและเขตไก่ลีดียงลงมาไว้ที่บ้านหมู่ บ้านสนานาง ลพบุรี บ้านทับค้อ วังหลุม ทุ่งโพธิ์ ตะพาบพิน จังหวัดพิจิตร ทั้งนี้น่าจะรวมถึงเขตชนกรนายกด้วย โดยพบหลักฐานว่า “บัญชีเรื่องจำนวนครัวซึ่งมาแต่หลวงพระบาง จ. 1192” (พ.ศ. 2373) แสดงว่ามีครัวล่าวรวมทั้งพระสังฆ์ สามเณร อพยพมาจากหลวงพระบางมาอยู่ที่นั้นนายกด้วย (คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทร์ 2556)

วิถีชีวิตและความเชื่อของชาวไทยพวน

ชาวไทยพวนนิยมตั้งถิ่นฐานและสร้างบ้านเรือนอยู่บริเวณใกล้ ๆ ริมน้ำองน้ำจากสะตอต่อการเดินทาง ทางน้ำและใช้ในการอุปโภคบริโภค ส่วนใหญ่มีความเป็นอยู่ง่าย ๆ มีความสามัคคีในหมู่คณะ เป็นคนรักสงบ ชื่อสัตย์ ยืดมั่นในศาสนา และปฏิบัติในบธรรมเนียม ประเพณีอย่างเคร่งครัดมักนิยมรวมตัวกันเป็นสมาคม ชาวไทยพวนมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ภาษา และประเพณีที่ถือว่ามีเอกลักษณ์เฉพาะที่น่าสนใจ โดยชาวไทยพวน ส่วนใหญ่มีอาชีพหลัก คือ การทำไร่ ทำสวนบ้านเล็กน้อย แต่ปัจจุบันเริ่มมีการค้าขาย และลูกหลวงก็เริ่มเข้าทำงาน รับราชการมากขึ้น เช่น รับราชการครู ตำรวจ ทหาร 宦อ หรือพยาบาล และมักไม่ค่อยอยู่ในท้องท่องถิ่นเนื่องจากต้องไปทำงานต่างถิ่น เช่น ในตัวเมืองจังหวัดชนายก หรือจังหวัดไก่ลีดียง และยิ่งในปัจจุบันจังหวัดไก่ลีดียง เช่น จังหวัดปราจีนบุรี มีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นมากทำให้ลูกหลานชาวไทยพวนนิยมประกอบอาชีพเป็นพนักงาน โรงงานอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น ในชุมชนก็มีเพียงแต่คนแก่ และเด็กเล็กเท่านั้น ส่วนลักษณะการสร้างบ้านเรือนในปัจจุบันชาวไทยพวนนิยมสร้างบ้านเรือนเป็นแบบสมัยใหม่ คือ ก่ออิฐ ขนาดเท่าบ้านที่ลูกหลวงไปทำงานต่างถิ่นมีรายได้ที่แน่นอนและมั่นคง ก็จะมักสร้างบ้านที่คงทนถาวร ไม่ผุพังง่าย มีเพียงบาริเวณตำบลเคหะห่วยที่บังคับมีเรือนไทยพวนสมัยโบราณแต่ก็มีการดัดแปลงเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อประกอบอาชีพ เช่นขายอาหาร แต่ก็เป็นอาหารทั่วไปไม่ใช้อาหารพื้นบ้าน ของชาวไทยพวน ซึ่งเมื่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่เริ่มถูกสังคมไทยในปัจจุบันเข้าไปแทรกก็ทำให้วิถีชีวิตความเป็นชาวไทยพวนเปลี่ยนแปลงไป ประเพณีดั้งเดิมก็ทำบ้าง ไม่ทำบ้าง ภาษาไทยพวนก็ไม่นิยมพูดกัน จนปัจจุบัน

มีเพียงไม่กี่คน พ่อแม่ไม่พูดลูกหลานต่างก็พูดและฟังไม่เป็น ulatory ๆ หน่วยงาน เช่น กระทรวงวัฒนธรรม ผู้นำชุมชน จังหวัดคนครนายก หรือแม่แต่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของวิถีชีวิต ดังเดิมที่มีเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์เฉพาะที่สามารถสืบทอดให้คงอยู่และยังสามารถเป็นจุดขายในการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้กับในชุมชนและนำไปสู่การเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง หลายหน่วยงานต่าง ๆ พยายามดึงดูดเด่นของชาวไทยพวนที่เป็นเอกลักษณ์มาซึ่งมีความน่าสนใจและน่าศึกษาเรียนรู้ โดยชาวบ้านได้ให้ความร่วมมือในการถ่ายทอดภูมิปัญญา ทั้งถ่ายทอดแบบไม่เป็นลายลักษณ์ อักษร ได้แก่การบอกเล่าให้ฟังต่อ ๆ กันมาผ่านการสั่งสอน การเรียนหนังสือ และการถ่ายทอดโดยพิธีกรรมทางศาสนา เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทยพวนมีหลากหลาย ประเภท ประกอบด้วย เรื่องความเชื่อ ชาวไทยพวนมีความเชื่อในเรื่องผีเรือน ผีประจำหมู่บ้านจะเรียกว่า ศาลเจ้าปู่บ้าน หรือบ้างที่เรียกว่า ศาลปู่ตา มีความเชื่อว่า ปู่บ้านจะเป็นผู้คุ้มครองบ้านให้อยู่เย็นเป็นสุขปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ โดยชาวบ้านจะสร้างศาลปู่ตาไว้ทางด้านทิศตะวันออก หรือทิศเหนือของหมู่บ้าน เวลาเดินทางมักจะมีการไปขอให้ปู่บ้านช่วยคุ้มครองและในทุก ๆ ปีจะมีการเลี้ยงพิปูต้าในเดือน 3 และเดือน 6 ของทุกปี มีผู้ทำพิธีซึ่งเรียกว่าเจ้า ส่วนผู้ประกอบพิธีชาย คือ 宦อพร ส่วนการนับถือศาสนาชาวไทยพวนนับถือศาสนาพุทธ โดยมีความศรัทธาอย่างแรงกล้าซึ่งสังเกตได้จากประเพณี พิธีการ และงานบุญ ต่าง ๆ ของชาวไทยพวน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับ วัด พระสังฆ์ อยู่เสมอ จะเห็นได้จากบาริเวณที่ชาวไทยพวนอาศัยอยู่จะมีวัดเป็นศูนย์กลางเพื่อใช้เป็นที่ทำการกรรมทางศาสนาและพิธีกรรมต่าง ๆ

ประเพณีสำคัญของชาวไทยพวน

ประเพณีของชาวไทยพวนที่ยังถือและปฏิบัติสืบทอดกันมาอย่างนาน ดังนี้

วิศ 12 คง 14 เป็นการปฏิบัติตามประเพณี 12 เดือน วิศ 12 หมายถึง จารีต 12 ประการ หรือประเพณี ลึกลับที่นิยมนับถือปฏิบัติสืบทอดกันมาจนเป็นแบบแผน ขับธรรมเนียมซึ่งเป็นเทศกาลงานบุญที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม เช่นเดียวกับประเพณี 12 เดือนในภาคกลาง

อีต 12 ของชาวไทยพวนในตำบล客家 hairyที่ยังปฏิบัติสืบท่อกันมาจนปัจจุบัน เริ่มตั้งแต่เดือนอ้ายเป็นเดือนที่ข้าวในนาสุก เริ่มเก็บเกี่ยว หมายแก่การทำข้าวหลาม ชาวบ้านจึงร่วมใจกันจัดงานบุญเพื่อนำอาหารไปถวายพระในวันธรรมสวนะ เรียกว่า “ทานข้าวหลาม” เดือนนี้เป็นเดือนที่ชาวนาเก็บเกี่ยวและขนข้าวมาไว้ที่ลานข้าว จึงมีประเพณีสูงวัฒ หรือเรียกวัฒข้าว ให้มาอยู่ที่ลานกับข้าวตัวย เรียกบุญนี้ว่า “สูงวัฒข้าว” เดือนสาม เป็นประเพณี “กำฟ้า” เป็นประเพณีหยุดงานการใช้สัตว์พาหนะทุกชนิด ให้ทุกคนถือศีล เข้าวัด ทำบุญ และประเพณีเลี้ยงตาปີ พовันถัดไปก็ทำบุญถวายอาหารพระ เรียกว่า “ทานข้าวจີ” เดือนสี่ ชาวไทยพวนถือว่า เป็นเดือนมงคล งานไวน์เสร็จลืนจะจัดงาน “กินดอง” หรือ “แต่งดอง” ซึ่งคืองานแต่งงาน เดือนห้า เป็นปีใหม่ หรือศักราชใหม่ของการนับปีแบบไทย ชาวไทยพวนจะต้องไปสรงน้ำพระและรดน้ำผู้ใหญ่ เรียกว่า “สามผู้ใหญ่” เดือนหกทำบุญในวันวิสาขะ และเลี้ยงปຸตາเดือนเจ็ดชาวบ้านกำลังปักคำข้าว จึงมีเพียงงานบุญตามศาสนา คือบุญเข้าพรรษา เดือนเก้า เป็นเดือนที่ลินสุกดการทำนา นำความภักดิ้นเข้าบ้าน จึงมีพิธี “สูงวัฒถวาย” เดือนสิบงานบุญสลาภภักดิ์เดือนสิบเอ็ด เดือนนี้ฝนตกมากมีน้ำเต็มตลาด ชาวบ้านจึงจัดงานแข่งรือเรียง กว่า “ช่วงເຊື່ອ” เป็นฤดูกาลออกพรรษา งานตักนาตรเทโว บางวัดมีการจัดเทศน์คาดาพันเดือนสิบสอง มีการฉลองบุญกฐิน และมีบุญเพวส คือการเทศน์มหาชาติ ในอดีต มีประเพณีทึ่งคุณไฟ เป็นการสะเดาะเคราะห์ นอกจากนี้ ที่มีบุญทาน เรียกว่า “บุญข้าวเม่า”

คง 14 คำว่า คง แปลว่า พิทักษ์หรือดำรงไว้ เพราะจะน้ำนักคง 14 จึงหมายถึงสิ่งที่ดีงามที่ควรประพฤติ 14 อย่าง

จากประเพณีที่ชาวไทยพวนนิยมนำมาในปัจจุบัน ก็มีการเลือนหา芽ไปบ้างตามกาลเวลา มีเพียงไม่กี่ประเพณีที่ยังคงปฏิบัติและก็มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเพื่อร่วมงาน เช่น ประเพณีกำฟ้า ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีสารทไทยพวน ประเพณีตักนาตรเทโว หรือและประเพณีเทศน์มหาชาติ ในการจัดประเพณีต่างๆ ก็จะมีการละเล่นเข้าไปประกอบเพื่อความสนุกสนาน เช่น การละเล่นล้มสวน

การละเล่นรำโทน การละเล่นนางดึง และการละเล่นนางสาว

ภาพ 1 ภาพวาดประเพณีอีตสิบสอง คงสิบสี่

ที่มา. จาก ศูนย์วัฒนธรรมเคลื่อนราชวัสดุฝั่งคลอง, โดย คณะกรรมการศาสนา มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ, 2556, กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจกรรมโรงพิมพ์องค์การสังเคราะห์ทุหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์.

การแต่งกายของชาวไทยพวน

ผู้ชาย ส่วนมากเก่งกาจวัยสีดา หรือผ้าพื้นทองใช่องมกจะข้อมสี่องจากน้ำลูกตะโก สีไม่ดำเน็งจนเกินไป สำหรับคนฐานะดีสำหรับผู้ชายนิยมใส่เสื้อผ้าอကตลดอดคอเสื้อตั้งชิดกับคอคล้ายคอจีน ติดกระดุม 5 เม็ด ชายเสื้อทั้งชุด และขาผ้าข้างเหมือนเสื้อกุยเชงแขนเสื้อยาวถึงข้อมือ ถ้าเป็นแบบแขนสั้นก็จะสั้น! เพียงครึ่งแขนไม่มีขับกGrace เป็นเสื้อจะประเย็บด้านนอกตัวเสื้อด้านหน้าชายล่างของเสื้อ 2 กระเป้าเอวไว้ใส่ของใช้เล็กๆ น้อยๆ ซึ่งหมายสำหรับสามใส่เดินทางและไปทำงานนิยมใช้ผ้าขาวม้าคาดเอว

ผู้หญิง นิยมนุ่งผ้าคุุงแบบผ้ามัดหมี่ หรือผ้าฝ้ายโดยทอนุ่งให้เอง มีผ้าขาวม้ารัดนมเรียกว่าแห่งตู้หรือบางที่อยู่บ้านก็สวมเสื้อมะกะแร้ง หรือเสื้อคอกกระเช้า

อาหารของชาวไทยพวน

ชาวไทยพวนจะรับประทานอาหารที่ประกอบมาจากสิ่งของที่หาได้บริเวณไร่ นา แม่น้ำลำคลอง นำมาปรุงโดยใส่ปลาร้า พริกแห้ง เกลือ กระเทียม หัวหอม หรือข้าว ตะไคร้ เป็นหลัก อาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยพวน ก็คือ ปลาจ่อง แจ้ว (น้ำพริก) ห่อหมก

ส่วนอาหารที่นิยมทำในเทศกาลงานบุญต่าง ๆ ได้แก่ ข้าวปุ้น (ขนมจีน) ข้าวจี่ ข้าวหลาม ขนมกงแหن ข้าวโล้ ขนมคาดกระทะ เป็นต้น ซึ่งอาหารเหล่านี้ปัจจุบันก็มีการทำรับประทานในชุมชน และนำมาประกอบการต้อนรับนักท่องเที่ยวซึ่งทำให้อาหารไทยพวนยังคงสืบเนื่องต่อไป

ภาษาของชาวไทยพวน

ภาษาพูด ชาวไทยพวนทั้ง 4 ชุมชน คือ ชุมชนท่าแดง ชุมชนบ้านฝั่งคลอง ชุมชนบ้านเกาะหวาย และ ชุมชนบ้านใหม่ ส่วนน้อยที่ยังคงใช้ภาษาพวนพูดสื่อสารยกเว้นคนสูงอายุ สำหรับคนรุ่นใหม่ไม่ค่อยนิยมพูด สำหรับภาษาเขียนปัจจุบันยกเลิกใช้ภาษาไทยอย่างเดียวจึงทำให้ คนในชุมชนไม่สามารถเขียนได้แต่ยังคงมี 1 คนที่ยังพูดได้ คือ พันเอกไสวภณ เกรือเพ็ชร์ แต่ทั้งนี้ก็ยังคงมีหลายหน่วยงานที่ยังคงร่วมมือกับคนในท้องถิ่นสนับสนุนให้มี การเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อสืบทอดให้ชนรุ่นหลังต่อไป

สถานที่ท่องเที่ยว

จากประเพณีที่ชาวไทยพวนนิยมทำมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มักจะมีความสำคัญกับวัดเสมอเนื่องจากวัดเป็นศูนย์กลางของคนในชุมชน วัดที่สำคัญ ๆ ของชาวไทยพวนจะประกอบไปด้วย 3 วัด ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปเรียนรู้วัฒนธรรม วิถีชีวิตของชาวไทยพวน ดังนี้

วัดฝั่งคลองซึ่งเป็นวัดสังกัดคณะานินาย และได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนทั้งด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งยังเป็นที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดฝั่งคลอง โดยมีพระครุวิริยานุโยค เจ้าอาวาสวัดฝั่งคลอง เป็นผู้ร่วมก่อตั้ง โดยใช้เงินประมาณของกระทรวงวัฒนธรรม ปี 2555 เพื่อจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ การถ่ายทอด การจัดแสดงผลงาน เป็นการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาพื้นบ้าน ซึ่งภายในประกอบด้วยนิทรรศการหลายส่วน ดังนี้

1. จัดนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ โดยจัดแสดงองค์ความรู้เกี่ยวกับประวัชกรภัยกิจในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส

2. จัดนิทรรศการกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยจัดแสดงองค์ความรู้เกี่ยวกับมรดกทางภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนไทยพวน

3. จัดนิทรรศการวิถีชีวิตความเป็นอยู่และประวัติศาสตร์ของชุมชน

4. จัดกิจกรรมเผยแพร่และสาธิตองค์ความรู้ทางมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อาทิ งานผ้าทอ งานอาหาร งานสิ่งประดิษฐ์ งานจักสาน เป็นต้น

5. จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถ่ายทอดองค์ความรู้จากประชาชน ห้องถิ่นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

6. จัดกิจกรรมล้านวัฒนธรรมเพื่อเปิดโอกาสให้เด็ก เยาวชน และประชาชน มีล้วนร่วมในการจัดแสดง และสาธิตผลงาน

7. จัดให้มีการประชุมร่วมกันทางวัฒนธรรม การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม

8. จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และอาหาร

9. จัดให้มีอินเทอร์เน็ตเพื่อใช้ในการสืบค้นข้อมูล มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

ซึ่งพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านไทยพวนถือเป็นสถานที่ที่น่าสนใจและมีการใช้วัสดุฝังคลองในการจัดกิจกรรมเผยแพร่ประเพณีของชาวไทยพวนอยู่บ่อยครั้งปัจจุบัน มีนักเรียนนักศึกษาหน่วยงานต่าง ๆ ที่เดินทางมาท่องเที่ยว และเรียนรู้ อีกทั้งเมื่อถึงเทศกาลสำคัญ ๆ ก็จะมีการจัดงานเทศกาลประเพณีเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยว เช่น งานบุญข้าวจี่ เป็นต้น

วัดปุทุมวงศาวาส หรือวัดบ้านใหม่ ศูนย์รวมชาวไทย และไทยพวนที่มากราบไหว้พะสูปเจดีย์ ซึ่งประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุพระเกศคุกุสาลี และยังเป็นศูนย์ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น พร้อมชุมการสาขาวิชาการทำข้าวกระยา��ุ ที่มีในพุทธประวัติว่าเป็นข้าวที่น้ำ

สุชาดาคำไปป่วยพระศิทธิ์ตระที่ทรงบำเพ็ญเพียรอยู่ที่ ตำบลลอรุ่วลาเสนาโนกม ก่อนจะตรัสรู้เป็นสัมมาสัมพุทธเจ้า นอกจากนี้ยังมีการจัดแสดงผ้าพื้นบ้านไทยพวน ซึ่งทุกบ้าน จะมี “กี” สำหรับให้ผู้หญิงทอดผ้าไว้ใช่อง ปัจจุบันมีช่างฝีมือ พื้นบ้านคิดค้นและปรับปรุงลายจนสามารถกำหนดลายผ้า ลงในสมุดและลอกลายได้ จนนำไปสู่การเป็นผ้ามัดหมี “ลายดอกสุพรรณภิการ” ซึ่งเป็นดอกไม้ประจำจังหวัด นครนายก

วัดเกาหวย นักท่องเที่ยวเข้ามาสักการะรอยพระพุทธบาทจำลองซึ่งมีเรื่องเล่าสืบท่อันยาวนานว่าชาวบ้าน เกาหวยห่วงกันแห่มาจากวัดพระพุทธบาท จังหวัด สารบุรี โดยนำไส้เกรวี่ยนแล้วให้คนตามงานถึงเกาหวย เมื่อประมาณ 200 กว่าปีมาแล้ว ซึ่งทุกปีจะมีการจัดงาน สมโภชในช่วงกลางเดือนสิงหาคม และสักการะสูญหหลวงพ่อ ภาระซึ่งเป็นผู้นำชาวกาหวยพวนมาจากการเมืองเชียงของ กรานพระศรีอริยเมตไตรและพระประทานในโนบสัล นอกจากนี้ภายในวัดยังมีการสาธิตการทำปลาร้าวปลาดุ หรือปลาร้าวสดทอด ปลาดุสุมน้ำไทยพวน สาธิตการทำ เจียวพวนหรือน้ำพริกปลาร้าว อีกด้วย

ภาพ 2 จำลองสภาพความเป็นอยู่ “ເຮືອນໄທຢວນ”

ที่มา. จาก ศูนย์วัฒนธรรมเคลินราชวัดพังคล่อง, โดย คณะกรรมการศิลปะคริสต์นิกาย มหาวิทยาลัยคริสต์นิกาย, 2556, กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์.

ภาพ 3 จำลองเครื่องใช้ภายในครัวเรือน

ที่มา. จาก ศูนย์วัฒนธรรมเคลินราชวัดพังคล่อง, โดย คณะกรรมการศิลปะคริสต์นิกาย มหาวิทยาลัยคริสต์นิกาย, 2556, กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์.

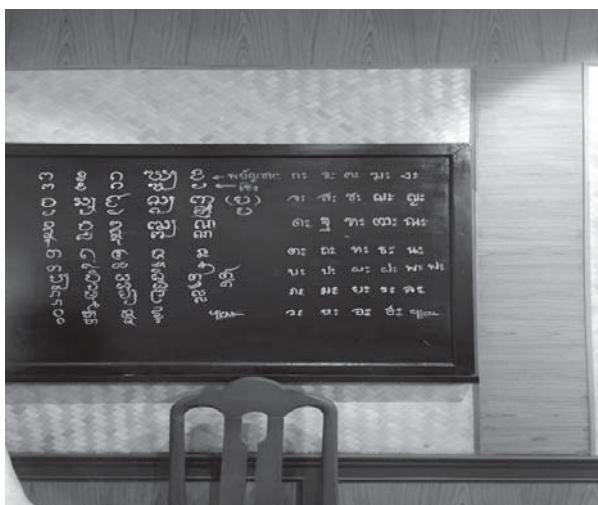
ภาพ 4 การแต่งกายของผู้หญิงชาวໄທຢວນ

ที่มา. จาก ศูนย์วัฒนธรรมเคลินราชวัดพังคล่อง, โดย คณะกรรมการศิลปะคริสต์นิกาย มหาวิทยาลัยคริสต์นิกาย, 2556, กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์.

ภาพ 5 หุ่นปี่ผีพันเอกโสกณ เครือเพ็ชร์

ที่มา. จาก ศูนย์วัฒนธรรมเคลื่อนราชวัดปั่งคลอง, โดย คณะกรรมการคณาจารย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2556, กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์.

ภาพ 6 ภาษาเขียนชาวไทยพวน

ที่มา. จาก ศูนย์วัฒนธรรมเคลื่อนราชวัดปั่งคลอง, โดย คณะกรรมการคณาจารย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2556, กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์.

ภาพ 7 พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน (วัดฝั่งคลอง)

ที่มา. จาก ศูนย์วัฒนธรรมเคลื่อนราชวัดปั่งคลอง, โดย คณะกรรมการคณาจารย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2556, กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์.

บทสรุป

จากการศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชาวไทยพวน อำเภอปากพลี จังหวัดนราธิวาส พบว่าชาวไทยพวน มีวัฒนธรรมความเป็นอยู่ที่มีความหลากหลายและน่าสนใจ เช่น การแต่งกาย ภาษา เทศกาลงานประเพณี ลึกลับในอดีต กำลังจะเลือนหายไปเนื่องจากไม่มีคนรุ่นหลังสืบทอด แต่ก็ยังคงมีหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและประชาชนชาวบ้าน ที่ร่วมมือกันส่งเสริมให้วัฒนธรรมของชาวไทยพวนยังคงอยู่ และในปัจจุบันเกิดกระแสการเดินทางท่องเที่ยววิถีชุมชนขึ้น จึงทำให้ชุมชนไทยพวนมีกิจกรรมต่างๆ เกิดขึ้น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนประกอบกับการท่องเที่ยว ไทยพวนนับถือพระพุทธศาสนา จึงทำให้วัดเป็นศูนย์กลาง เมื่อมีการจัดเทศบาลต่างๆ นักมีการจัดกิจกรรมในพื้นที่วัด ปัจจุบันเส้นทางการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อศึกษาเรียนรู้ ในประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ของชาวไทยพวนนักท่องเที่ยว และคนในชุมชนมักเดินทางมาท่องเที่ยวในวัดที่สำคัญ แหล่งท่องเที่ยวหลักคือ วัดฝั่งคลอง ที่ภายในมีพิพิธภัณฑ์

พื้นบ้าน (วัดฝั่งคลอง) ที่รวบรวมข้าวของเครื่องใช้การ ประกอบอาชีพ เสื่อนไทยพวน การแต่งกาย ภาษา และ นิทรรศกานเฉลิมพระเกียรติ ให้นักท่องเที่ยวได้เข้าชม นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมการแสดงแสง สี เสียง อาหารของ ชาวไทยพวน (พาแสง) และการแสดงพื้นบ้าน ไว้รองรับ นักท่องเที่ยวที่มาเป็นหมู่คณะอีกด้วย วัดปุ่มวงษ์วาส (วัดบ้านใหม่) มีการสาธิตการทำผ้าซึ่งชาวไทยพวนนิยม ทำผ้าไว้ใช้เอง ปัจจุบันก็มีการพัฒนาทำลายดอกสุพรรณิการ์ ซึ่งเป็นดอกไม้ประจำจังหวัดนครนายก สุดท้ายคือวัด ケーアหวย ที่มีการสาธิตการทำอาหารของชาวไทยพวน

คือปลาร้าปลาดู ที่เป็นอาหารหลัก นอกจากกิจกรรม ต่าง ๆ ยังมีสิ่งสักการะที่สักศิลป์อีกด้วย จะเห็นได้ว่า เอกลักษณ์ของชาวไทยพวนทำให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยว ค่อนข้างมาก จึงทำให้วัฒนธรรมคงอยู่ มีการสืบสาน เพื่อรับรู้และสืบทอดการเดินทางท่องเที่ยววิถีชนชน และ ยังทำให้ท่องเที่ยวตระหนักรถึงความสำคัญของวิถีคนเอง ว่าควรอนุรักษ์ไว้ไม่ใช่เพียงแค่การท่องเที่ยวเท่านั้นแต่ เพื่อรักษาความเป็นเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของกลุ่ม ชาติพันธุ์ตนเองด้วย

References

- Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University. (2013). *Wat Fung Klong cultural museum*. Bangkok: The War Veterans Organization of Thailand Under Royal Patronage of His Majesty the King. (in Thai)
- Khemmuk, Y. (2013). *Thai Phuan language*. Chiang Mai: Chiang Mai Rajabhat University. (in Thai)
- Praichan jit, S. (2004). *Community force for archeology and museum management: Paradigm and method from Nan case study*. Bangkok: Thummasat Universtiy. (in Thai)

